

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. (2023). Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi

The Impact of Spatial and Environmental Conditions in Educational Institutions on Teacher Motivation

Macide KAYMAK

(Okul Öncesi Öğr. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Anadolu, e.mail: macide.kaymak@hotmail.com)

ÖZET

Bu araştırma, eğitim kurumlarında mekânsal ve çevresel koşulların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, 2022–2023 eğitim-öğretim yılında Tokat ili merkez ilçesinde okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerden oluşan 60 kişilik bir örneklem ile yürütülmüştür. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine dayalı olarak gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler doküman incelemesi ve anketlerle desteklenmiştir.

Bulgular, öğretmen motivasyonunu belirleyen başlıca faktörlerin okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, okul yöneticilerinin liderlik anlayışı, meslektaşlar arası ilişkiler, öğrenci davranışları ve okulun fiziki imkânları olduğunu göstermiştir. Katılımcıların çoğunluğu, olumlu okul iklimi, destekleyici yönetim anlayışı ve öğrencilerin öğrenmeye yönelik ilgisinin motivasyonu artırıcı unsurlar olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık, yetersiz fiziki koşullar, ekonomik sıkıntılar, yoğun bürokratik işlemler ve velilerle yaşanan iletişim sorunlarının motivasyonu olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, öğretmen motivasyonunun yalnızca bireysel bir olgu olmadığı; mekânsal ve çevresel koşullarla doğrudan ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bu bağlamda, eğitim kurumlarında motivasyonu artırıcı stratejilerin geliştirilmesi, fiziki eksikliklerin giderilmesi, okul ikliminin güçlendirilmesi ve paydaş işbirliğinin artırılması önerilmektedir. Çalışma, eğitim coğrafyası literatürüne öğretmen motivasyonunun çevresel ve mekânsal boyutlarını dâhil ederek katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen motivasyonu, eğitim coğrafyası, mekânsal koşullar, çevresel faktörler, okul iklimi

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of spatial and environmental conditions in educational institutions on teacher motivation. The research was conducted with a sample of 60 teachers working at preschool, primary, lower secondary, and upper secondary levels in the central district of Tokat province during the 2022–2023 academic year. The study employed a qualitative research design based on semi-structured interviews, and the data obtained were supported through document analysis and questionnaires.

The findings revealed that the main factors determining teacher motivation include the socio-economic environment of the school, the leadership approach of school administrators, relationships among colleagues, student behaviors, and the physical facilities of the school. Most participants indicated that a positive school climate, supportive leadership, and students' interest in learning serve as motivational enhancers. In contrast, inadequate physical conditions, economic difficulties, excessive bureaucratic procedures, and communication problems with parents were identified as factors negatively affecting motivation.

The results of the study demonstrate that teacher motivation is not merely an individual phenomenon but is directly related to spatial and environmental conditions. In this context, it is recommended to develop strategies to enhance motivation in educational institutions, address physical deficiencies, strengthen the school climate, and increase stakeholder collaboration. By integrating the spatial and environmental dimensions of teacher motivation, this study contributes to the literature on educational geography.

Keywords: Teacher motivation, educational geography, spatial conditions, environmental factors, school climate.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner*

Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

Giriş

Motivasyon günümüzde birçok sahada birçok kişinin en çok ihtiyaç duyduğu yapılardan birini oluşturmaktadır. Motivasyon, kişinin içsel olarak kendini olumlu yönde güdülemesidir. Bu güdüleme sonucunda mevcut durum içinde daha aktif ve hareketli olur. Yani yaptığı işi daha akıcı ve istekli bir şekilde yapmak ister. Çünkü motivasyon genel olarak belli başlı oluşumların istekli bir şekilde gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Bu durum ise kişinin bir alana daha çok yoğunluk göstermesi demektir. Sonuç ise olumlu şekilde olur.

Motive edici durumlara birçok kişi hayatında her zaman ihtiyaç duymaktadır. Özellikle de iş sahasında buna daha çok ihtiyaç vardır. Birey normal yaşamında çok motive olmayabilir. Çünkü normal yaşamında genel olarak belirli yapılar vardır. Her gün mevcut olan rutin yine devam eder. Ancak iş yaşamı daha farklıdır. Bu yaşama ya adapte olmak gerekir ya da kişi pes eder. Adapte olmak için de burada motivasyona ihtiyaç duyulur. Özellikle de yoğun tempolu olan iş sahaları için bu durum daha çok ön plana çıkar.

Öğretmenlik mesleği de kimi zaman yoğun tempoya sahip olan bir iş sahasını içine alır. Bu iş sahası içinde belli bir tempoda olmak kaçınılmazdır. Ancak bunun sonucunda motivasyon eksikliği durumu ile de karşılaşılır. Özellikle bununla çok sık karşılaşıldığı zaman bu durum bir yerden sonra kişide başka olumsuz durumlara da yol açabilir. Yani motivasyonun yüksek ve belli bir dengede olması gerekir. Bu şekilde oluşacak olan olumsuz durumların önüne geçilebilir.

Motivasyon hem çevresel hem de kişinin kendinin elinde olan bir durumdur. Kimi zaman çevre kişinin haberi olmadan onu güdüler. Yani olumlu yönde pekiştirir. Bu durum ise kişide olumlu yönde motivasyonu geliştirir. Kimi zaman ise kişi kendi kendini motive eder. Bunun için belli başlı durumları kendisi geliştirir. Kafasını bu şekilde koşullandırır. Bu da motivasyonun yükselmesini sağlar.

Etkili bir şekilde motivasyon sağlanırsa eğer iş yaşamında olumlu sonuçlar ve dönütler alınır. Aksi halde motivasyon düşüklüğü iş alanındaki kaliteyi de düşürür. Kişi bir yerden sonra bu alandan haz alamaz. Öğretmenlik mesleği de bunun içinde yer alır. Bu meslekte en önemli olan durum motivasyondur. Motivasyonun etkili bir şekilde yönetilmesi ve güdülenmesi gerekir. Bu şekilde ileriye dönük daha motive edici unsurlar gelişir.

Öğretmenlik mesleğinde en çok karşılaşılan çevresel unsurlar bellidir. Bunlar içinde diğer meslektaşlar, idare ve öğrenciler yer alır. Yani bu üçünün bir öğretmen üzerindeki etkisi tartışmazdır. Bunların etkisinin olumlu yönde mi yoksa olumsuz yönde mi olacağı da kesinleşmez. Bu durum mevcut olan eğitim sahası içinde ve öğretmenin genel karakteristik yapısı ile ilişkilidir. Güçlü bir karakteristik yapıya sahip olan öğretmenlerde motivasyon kolaylıkla düşmez. Ancak zayıf karakteristik yapıya sahip olan öğretmenlerde bu durum çok sık görülür.

Mesleki deformasyon ve çevresel tüm uyarıların öğretmen üzerindeki etkisi kaçınılmazdır. Bunların öğretmende ne tür etki bırakacağı da öğretmenin kendisine bağlıdır. Kimi zaman öğretmenin motivasyonunu düşüren bir etken diğer gün motivasyonunu yükseltebilir. Tüm bunların etki ve tepkileri eğitim kurumu ve öğretmenin genel durumu ile ilişkilidir. Bunlar ekseninde motivasyon durumları şekillenir.

Örgütlerin kendilerine özgü iklimleri, onların kişiliğini belirler. Eğer örgüt iklimi çalışanların işe

bağlılığını ve motivasyon düzeylerini olumlu yönde etkiliyor ise, bunun sonucunda örgütün etkinliğinin ve verimliliğinin yüksek olması beklenmektedir. Bu nedenle, başarı hedefleyen her örgüt, varolan örgüt iklimini değerlendirmeli ve ortaya çıkan bulgular doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapmalıdır (Abdullah Sürücü, 2018).

Modern yönetim araçlarından birisi de motivasyondur. Çünkü motivasyon yöneticinin kullanacağı etkin bir araçtır. Bu anlamada yöneticinin başarısı bireylerin motive edilmesine bağlıdır. Motivasyon süreci ile bireylerin fiziki, zihinsel ve ruhsal güçlerinin çok daha fazlasını üretim sürecine katmaları mümkündür. Diğer bir deyişle motivasyon iş görenlerden daha fazla yararlanmada çok önemli bir araçtır (Gencer, 2022).

Öğretmen adaylarının motivasyonları mesleğin zorluğu ve ekonomik getirisinin düşüklüğünden çok etkilenmemektedir. Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren temel faktörler, MEB ve ülke yöneticilerinin ayrıca toplumun, mesleğin değerini anlamaması ve Kamu Personeli Seçme Sınavının içeriği ve uygulanış ilkeleridir (Soner Doğan, 2017).

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin motivasyonunu mevzuatın yetersiz olması, belirsizliklerin olması ve boşlukların bulunması ve farklı öznel yorumlamaların olumsuz etkilediği görülmüştür. Okul yöneticileri ile öğretmenlerin motivasyonunun yükselmesi için paydaşların işbirliğinin üst düzeyde olması, liyakatli yönetici ve öğretmenlerle çalışmaları, kendilerine değer verilmesi, mevzuatın paydaşların katılımıyla ve yeterli olması, donanım ve donatımın tam olması, işlerin sistematik şekilde devam etmesi ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Yurt, 2022).

Etkili lider okul müdürlerinin bulunduğu ve huzurlu bir okul ikliminin olduğu okullarda bulunan öğretmenlerin motivasyonlarının arttığı görülmüştür. Motivasyonu artan öğretmenlerin de iş performanslarının da daha yüksek olacağı tespit edilmiştir. Eğitimde öğretmenlerin, motivasyonlarının artırılması ile eğitimin verimi ve kalitenin de artacağı bilinmektedir (Ergül, 2005).

Etik iklim, öğretmenin öğrenciye duyduğu güveni, öğrencinin öğretmene duyduğu güveni ve öğretmen motivasyonunu pozitif şekilde etkilemekte. Araştırmala etik iklimin, öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirlerine duydukları güveni ve her iki tarafın çalışma motivasyonunu artırdığını göstermektedir. Okulda bir güven ortamı oluşturmak ve çalışanların motivasyon düzeylerini artırmak isteyen okul yöneticilerinin, okulda etik bir iklim inşa etmeye çalışmalarında fayda görülmektedir (Betül Düzenli Çil, 2022).

Öğretmenler kişisel ve örgütsel nedenlerden dolayı gerçek duygularını yansıtmamakta, mutluymuş, huzurluymuş gibi sahte duygular yansıtmaktadırlar. Yansıttıkları gerçek duygular ise kızgınlık, öfke, üzüntü gibi olumsuz duygulardır. Öğretmenlerin duygularının dikkate alınmaması olumsuz davranışları artırırken mutsuzluk, kendini değersiz hissetme, işi aksatıp yavaşlatma, yönetici-kuruma güvensizlik, okul başarısını düşürme ve çatışmaları beraberinde getirmektedir (Mecbure Aslan, 2020).

Bağımsız anaokulu ve ilköğretim okulunda çalışan Okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları okul türüne göre okul müdürlerinin kültürel liderlik davranışlarına ve iş doyumlarına ilişkin algıları farklılık göstermektedir. Okul müdürlerinin kültürel liderlik davranışlarına ve iş doyumlarına ilişkin Bağımsız anaokulunda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin algıları, ilköğretimde çalışan okul öncesi öğretmenlerin algılarına göre daha yüksektir. Okul müdürlerinin kültürel liderlik davranışları ile okulöncesi öğretmenlerinin iş doyumları arasında, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Soner Doğan, 2012).

Öğretmen adaylarının öğretme motivasyonu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Diğer taraftan, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu öğretmen adaylarının öğretme motivasyonlarının, içsel ve dışsal motivasyonlarının anlamlı bir yordayıcısıdır (Yurt, 2022). Öğretmenlerin yaşları arttıkça iş motivasyonu ile boyutlarına ilişkin algılarının da yükseldiği saptanmıştır. Kıdem değişkeni öğretmenlerin iş motivasyonu ve alt boyutlarına ilişkin algılarında anlamlı fark ortaya çıkarmıştır. Kıdem arttıkça öğretmenlerin iş motivasyonları yükselmektedir (Köse, 2022).

Öğretmenlik mesleği, meslek seçimi, kariyer gelişimi ve bazı piko-sosyal değişkenlerle ilişkilidir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner*

Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

Yetenekler, ilgiler, değerler, benlik kavramı ve kişilik bu değişkenlerden bazılarıdır. Öğretmenlik mesleği üzerinde motivasyon kaynaklarının da etkisi vardır. Bu kaynaklar içsel ve dışsaldır. İçsel motivasyon kaynakları dışsal kaynaklardan daha etkilidir. Öğretmenlerin motivasyonları, değer ve inançlarıyla da ilişkilidir. Mantıksız ve işlevsel olmayan inançlar öğretmen tutumlarını etkilemektedir. Bu tür inançlar uyumu zorlaştırmakta ve bazı psikolojik sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin etkili şekilde sürdürülmesi için bu tür bilişsel çarpıtmaların değiştirilmesi ve öz-farkındalık, içtenlik, tutarlılık, empati gibi tutumların geliştirilmesi gerekir (Cennet Demir, 2017). Motivasyon öğrenciyi hareket geçiren güç, hedefe ulaşmak için çalışmaya istekli olma olarak ele alınmaktadır. Öğrenci motivasyonu, başarıda etkin olan temel faktörlerdendir. Doğal olarak bu süreçte öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılmaları ön plandadır. Öğretmenin öğrencilerini motive etmek için sınıfta motivasyon aktivitelerini kullanması ve dersten önce, ön motivasyon aktiviteleriyle onları derse hazırlaması önem taşımaktadır. Ön motivasyon aktiviteleri derse başlamadan önce öğretmenin sağladığı düşünmeye sevk edici ve eğlenceli mesajlardır. Akademik aktiviteler ise öğrencinin genel uyarılmışlık hali, akademik ihtiyaçları, hedefleriyle, öğretmenin öğrenciye yaklaşımı, derse yaklaşımı, model olması, teşvik etmesiyle ilgilidir (Akbaba, 2006).

Eğitim kurumlarında öğrencilerin bazılarının derse, konuya ya da karşılaşılan probleme çözüm üretmede istekli oldukları gözlenirken, diğer bazı öğrencilerin ise derslerde isteksiz oldukları, karşılaştıkları problemlere çözüm üretmede mücadele etme yerine daha çok kaçmayı seçtikleri görülmektedir. Öğrenciler arasındaki bu farkın oluşumuna etki eden etkenlerin başında isteklendirme gelir. Motivasyon, bireye enerji verip, davranış için istekli hale gelmesinde etkili olduğundan, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğini ön plana çıkaran en önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Melek Şener, 2022).

Öğretmenlerin meslekî motivasyon ve tekno stres düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu, teknoloji kullanımıyla ilgili hizmet için eğitim alma durumu, teknoloji kullanma seviyesinin yeterli ya da yetersiz olma durumu, okulda ihtiyaç duydukları teknolojiye erişebilme durumu, mezun olunan fakülte türü, branş gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği saptanmıştır (Soner Doğan, 2012).

Okul yöneticilerinin kullandıkları motivasyonel dil öğretmenlerin motivasyonunu anlamlı olarak yordamaktadır. Öğretmenlerin motivasyon düzeylerini arttırmak isteyen okul yöneticilerinin motivasyonel dillerini güçlendirme ve geliştirme çalışmalarında fayda görülmektedir (Yılmaz, 2017).

Öğretmen adayları çevrimiçi öğretimde temel motivasyon faktörü olarak ders süresini görmekte, kurulan akademik iletişimin motivasyon süresini arttırdığını düşünmekte ve dijital öğretim uygulamalarının motivasyonu sağlamada önemli katkıların olduğuna inanmaktadırlar. Bu kapsamda, çevrimiçi derslerin süresinin kısa tutulması, derste öğretmen öğrenci iletişimin aktif olarak sağlanması ve ders içeriğine uygun dijital öğretim araç ve modüllerinin kullanım okuryazarlığının verilmesi önerilmektedir (Burcu Yavuz, 2018).

Eğitim örgütlerinin en önemli özelliği, temelde insan ilişkilerine dayanmasıdır. Bu nedenle yöneticilerinin insan ilişkileri alanında kendilerini geliştirmeleri ve böylece öğretmenleri motive edebilmek için kullanılacak uygun motivasyon araçlarını bilinçli olarak seçme ve etkili kullanma becerilerini geliştirebilirler. Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul yöneticilerinin yetkilerini artırarak ve daha özerk çalışmalarını sağlayacak değişiklikler yaparak, okulların daha etkili işlemesi ve verimliliğinin artırılması sağlanabilir (Kılıç, 2021).

Öğretmenler okuldaki temel uygulayıcılar olarak öğrendikleri bilgi ve becerilerini daha kolay uygulayabilecekleri ortamlarda çalışmak, böylece kendilerini gösterme, takdir edilme, kendinin önemli olduğunu ortaya koyma gibi güdülerini doyurma ihtiyacı içindedirler. Bu nedenle okul yöneticileri uygun ortamlar sağlayarak öğretmenlerin motivasyonlarını artırabilirler (Yılmaz, 2017).

Bireylerin motivasyonu, kurumların başarısının anahtarıdır. Bireylerin motive olmalarını sağlayacak etkenlerin bilinmesi ve gerekli ortamın oluşturulması birinci derecede yönetimin sorumluluğudur. Bunun için hak edene hak ettiği kadar hakkının verilmesi önemlidir. Başarılı liderlik becerilerini sergileyebilen yöneticiler, çalışanları örgütsel amaçlar doğrultusunda motive edebilirler. Liderler, sahip oldukları vizyonları astlarıyla paylaşabildiği ölçüde lider olabilirler. Liderlik her zaman önde olmak değil, birlikte yürütebilmek ve geleceği kestirebilmektir. Liderlik, takım bilincinin tüm çalışanlara kazandırılabilmesidir. Başarı bireysel değil, örgütsel başarı olarak algılanabildiği zaman, bireyler o kurumda olmaktan mutlu olur ve daha iyi motive olabilirler (Muhammet Yılmaz, 2013).

Gerek eğitim öğretim uygulamalarında gerekse mesleki gelişim ve iletişim alanlarında özerk davranabilen öğretmenlere nitelikli fiziki imkânlar da sağlandığında motivasyon düzeylerinin yükseldiği ifade edilebilir. Öğretmen motivasyonunu artırmak için öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde özerk davranımları ile mesleki gelişim ve iletişim alanlarındaki özerkliklerinin desteklenmesi önerilmektedir (Demir, 2023).

Bu çalışmanın ana problemi okuldaki öğretmenlerin motivasyon eksiklikleri ve bunlara neden olan temel yapılarıdır. Motivasyon eğitim ve öğretim hayatı boyunca önemli bir çıktı olmuştur. Bu kapsamda motivasyonun her zaman yüksek tutulması başarı için gereklidir. Ancak öğretmen için motivasyonun önemi ne derece önemlidir tam olarak buna değinilmiştir. Çünkü bir öğretmen için önemli olan motivasyon doğrudan öğrencilere dönük başarıyı da etkileyecektir.

Motivasyon öğretmenler bağlamında okulda daha çok şekillenir. Ancak okuldaki motivasyon şekillenmesi tam olarak neyi kapsar. Öğrencilerin ev diğer okul çıktılarının bundaki payı nedir bunlar üzerinde durulmuştur. Temel problem olarak motivasyon ve öğretmen ilişkisi etrafında bir çalışma ortaya konmuştur. Bu çalışma ile motivasyonun eğitim hayatındaki başarısı da göz önünde tutulmuştur. Bu araştırmanın amacı, okullarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen faktörleri bulmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Okulda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen müdür, müdür yardımcısı kaynaklı olumlu ve olumsuz faktörler nelerdir, bunlar öğretmenlerin motivasyonlarını nasıl etkilemektedir?
2. Okulda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen sosyo-ekonomik kaynaklı olumlu olumsuz faktörler nelerdir, bunlar öğretmenlerin motivasyonunu nasıl etkilemektedir?
3. Okulda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen öğrenci kaynaklı olumlu ve olumsuz faktörler nelerdir, bunlar öğretmenlerin motivasyonunu nasıl etkilemektedir?

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner*

Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

Amaç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğretmenlerin okulda motivasyonu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Veri toplama yöntemleri içinden doküman analizi ile birlikte anketten yararlanılmıştır. Doküman kapsamında öncelikle kavramsal çerçeve ele alınmıştır. Bu kapsamda mevcut olan tüm kavramsal çerçeve çalışmaya oturtulmuştur. Detaylı tarama yapılarak gerekli verilere bu yolla ulaşılmıştır. Anket alanında ise ilgili kişiler ile görüşme sağlanmıştır. Bu kişiler aracılığı ile alana kaynaklık edecek bilgilere ulaşılmıştır. Bu bilgiler kişilerin bu alandaki görüşlerini ortaya koymaları bakımından somut bir alt yapıya sahiptir. Bu yüzden anket ile birlikte çalışma desteklenmiştir

Çalışma Grubu

Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın çalışma grubunu; 2022-2023 eğitim öğretim yılında Tokat İli Merkez İlçesinde okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine göre gönüllü olan öğretmenlerden seçilmiştir. Araştırma, 60 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Görüşme yöntemlerinden, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşme, önceden hazırlanan soruların katılımcılara sorulması ve katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplardan oluşmaktadır. Hazırlanan taslak görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda görüşme sorularının içeriği ve soru sayısı düzenlenerek soru formuna son hali verilmiştir.

Öğretmen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme formunun birinci bölümünde kişisel bilgilere (cinsiyet, hizmet yılı, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre, eğitim düzeyi, çalıştığı kurum türü) ikinci bölümde ise, okullarda öğretmen motivasyonunu etkileyen faktörler ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Hazırlanan görüşme formunda beş yarı yapılandırılmış açık uçlu soru sorulmuştur

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma okullarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen faktörleri belirlemek için 60 öğretmen ile yapılmıştır. Veriler toplanmadan önce çalışmanın ana hatları ortaya konmuştur. Bu bağlamda çalışmaya kaynaklık teşkil eden motivasyon üzerinde durulmuştur. Bu yüzden ilk etapta motivasyon nedir tam olarak bu soru üzerinde durulmuş ve bu sorunun yanıtlanması

yoluna gidilmiştir. Motivasyonun sonraki aşamalarda eğitim ve öğretim ile ilgili olan ilişkisine bakılmıştır. Çünkü konu gereği motivasyon eğitim alanı içinde incelenen bir konudur. Bu yüzden eğitim ile bağdaşık bir şekilde inceleme söz konusu olmuştur. Motivasyon eğitim alanında ele alınırken bunun etkileri, tepkileri ve sonuçları olacak şekilde tüm değişkenler hesaba katılmıştır.

Mevcut olan değişkenler ile birlikte aslında motivasyonun eğitim hayatındaki yeri tam olarak nedir bunun üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda motivasyon sonraki aşamada eğitim çerçevesi içine alınarak bu çerçeve içinde incelenmiştir. Ardından motivasyonun öğretmen ve öğrenciler açısından önemi tam olarak nedir bunun üzerinde durulmuştur. Çünkü eğitim çıktısı içinde motivasyon öğretmen ve öğrenci merkezli olacak şekilde gelişme gösterir. Tüm bunlar incelendikten sonra ise anketler ile birlikte desteklemeye gidilmiştir. Yapılan anketler somut veriler sunması bakımından önem taşır. Bu veriler ışığında motivasyonun etkisi ölçülmüştür. Tüm bunlar çalışmanın detaylı bir şekilde ortaya konması için önem taşır.

Veri Analizi

Okullarda öğretmen motivasyonunu etkileyen faktörleri belirlemek için Verilerin toplanmasında öncelikle ne tür bir toplama yöntemi gereklidir buna bakılmıştır. Bu kapsamda karşımıza anket ve doküman incelemesi gelir. İlk etapta doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Ancak bu inceleme yapılırken öncelikle şu çerçeve içinde yapılmasına özen gösterilmiştir.

- Motivasyon ile ilgili olmasına dikkat edilmiştir.
- Öğretmen merkezli olacak şekilde dokümanlar ele alınmıştır.
- Motivasyon hem eğitim hem de sosyal çerçeve içinde incelenmiştir.

Yukarıda sıralanmış olan unsurlar araştırma için birer çerçevedir. Yapılan analizler bu çerçeve etrafında ortaya konmuştur. Motivasyon ve bunun eğitim hayatındaki yeri belli sınırlılıklar içinde ele alınmıştır. Bu sınırlılıklar içinde araştırma sonuca bağlanmıştır. Yapılan görüşmeler için 60 kişilik bir grup seçilmiştir. Bu grup ile birlikte çalışmanın somut çerçevesi ortaya konmuştur. Yani somut bir yapı içinde sorular hazırlanıp ilgili kişilere sunulmuştur. Bu kişiler aracılığı ile de alınan yanıtlar analiz çerçevesinde incelenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Okullarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen faktörlerin incelenmesi ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerine dair değerlendirmeler, veri toplama aracı olarak anket yöntemi ile elde edilen veriler incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin betimsel analiz yöntemi ile elde edilen bulgular ve yorumlar tablolarla sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerinde dikkat çeken cevaplar aynen tırnak içinde alınmıştır. Yapılan anket çalışması bazında 60 öğretmen ile görüşme sağlanmıştır. Bu görüşmeler çalışmaya kaynaklık teşkil ettiği için önem taşır. Bulgular bazında aşağıda yer alan tablolar ortaya konularak bu alanda gerekli verilere daha ayrıntılı ulaşılmaya çalışılmıştır. Tablolar

- Öğretmenlerin cinsiyet
- Hizmet yılları
- Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre
- Öğretmenlerin eğitim düzeyleri
- Çalıştığı kurumlar

Şeklinde ayrıştırılmıştır. Bu kapsamda detaylı veriler sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	
Kadın	47

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

Erkek	13

Yukarıda yer alan verilere bakıldığı zaman öğretmenlerin katılım oranları sağlıklı olmuştur. Bu oranlar bazında kadın öğretmenler daha çok ön plana çıkmıştır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Hizmet Yılı

Öğretmenlerin Hizmet Yılları	
1-5	6
6-10	3
11-15	31
16 ve üstü	30

Hizmet yılı alanına bakıldığı zaman daha çok 11-15 yılları arasında hizmet veren öğretmenlerin katılımı çoğunlukta olmuştur. Hizmet yılları öğretmenlerin bu alandaki motivasyonları hakkında da bilgi vermektedir.

Tablo 3: Okulun Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Çevre Durumu

Okulun Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Çevre	
Düşük	4
Orta	46
Yüksek	10

Yukarıda yer alan tabloda öğretmenlerin çoğu sosyo ekonomik çevre için orta düzeyini seçmiştir. Burada orta düzeyi makul bir seviyede kalmıştır. Rakamlara bakılınca düşük seçeneğine pek yer verilmemiştir. Bu durum şunu gösteriyor ki öğretmenler genel olarak bulundukları çevreden ortalama bir seviyede de olsa memnun kalmışlardır.

Tablo 4: Öğretmenlerin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi	
Lisans	57
Yüksek Lisans	3
Doktora	0

Yukarıda yer alan tabloda öğretmenlerin eğitim düzeyleri çoğunlukla lisans seviyesinde kalmıştır. Bir çoğu yüksek lisans ya da doktora yapmayı tercih etmemiştir. Özellikle doktora seçeneği 60 öğretmen dahilinde boş kalmıştır. Genellikle birçok öğretmen üniversiteyi bitirir bitirmez mesleki yaşamına başlamıştır. Genellikle mesleki yaşama daha erken başlamanın vermiş olduğu stres de yine motivasyon üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu durum olumlu ya da olumsuz olacak şekilde öğretmenleri etkilemektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Çalıştığı Kurumlar

Çalışılan Kurumlar

Anaokulu	26
İlkokul	17
Ortaokul	9
Ortaöğretim (lise)	8

Çalışılan kurumlara bakıldığı zaman ankete katılan öğretmenlerin çoğu anaokulu ve ilkokul kurumlarında görev aldıkları fark edilir. Bu durum yaşları küçük olan öğrenciler ile baş etme ve onları eğitme alanında ön plana çıkan durumlardır. Çünkü burada öğretmenlerin genel olarak motivasyonunu öğrencilerin yaş fonksiyonları da belirlemektedir.

Okullarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen faktörleri tespit etmek amacı ile aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1) Sizin motivasyon ne demektir? Sizin okulda motivasyonunuzu artıran olumlu ve olumsuz etkenler nelerdir? sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Öğretmen motivasyonunu etkileyen olumlu ve olumsuz etmenlere bakıldığı zaman burada özellikle öğrenciler, okuldaki diğer öğretmen arkadaşlar, okulun bulunduğu çevre veli profili devreye girmektedir. Öğretmenlerin % 70 i olumlu etken olarak öğrencileri işaret etmiştir. % 30 u ise okuldaki eksikliklerden ve okul idaresinden kaynaklı motivasyonun azaldığına işaret etmiştir. Tüm bunlar ise öğretmenlerin genel eğitim hayatı içinde önemli olan süreçlerdir. Öğretmenlerin bu soruya ilişkin dikkat çeken görüşlerine ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Bana göre motivasyon çalışma istekliliği ve hevesinin olmasıdır. Yaptığım çalışmalarla ilgili okuldaki çalışma arkadaşlarım, idarecilerim, öğrenci ve velilerimin olumlu geribildirimleri motivasyonumu artırır. Gereksiz bulduğum evrak işleri, prosedürler, idarecilerimin engelleyici tavırları, yapacağım çalışmanın gerekli olmadığına yönelik söylemler motivasyonumu azaltır. (Ö5)

Öğrencilerimin mutlu olması, yüzlerinin gülmesi, derslere katılımda istekli olmaları, çocukların üzgün olması, kendi aralarında kavga etmeleri olumsuz etkiliyor. (Ö13)

Okulda motivasyonumu öğrencilerimin kalıcı öğrenme sağladıklarını, velilerimin, okul idaresinin vermiş olduğum eğitimden memnun kalarak takdir etmeleri. Motivasyonumu düşüren etkenler okul için, öğrencilerim için çabalarımı, vermiş olduğum değerleri kimse tarafından görülmemesi ve görmezden gelinmesi şevkimi düşürür, mutsuz eder. Olumsuz bir iklim oluşturur. Bazen dışsal motivasyona ihtiyaç duyarım. (Ö18)

Motivasyon yapmak istediğimiz şeyi daha istekli yapabilmek için bir nevi güdülenme. Okulda motivasyonumu arttıran şeyler her şeyden önce öğrencilerim, okul içi iklimin de olumlu anlamda motivasyona etkisi büyük oluyor. Olumsuz etkenler okulda eğitim öğretimimi yapamama sebep olan her şey motivasyonumu olumsuz etkiler. İdarenin bazen her hangi bir konuda özellikle öğrencileri ve öğretmenleri ilgilendiren durumlarda öğretmen görüşü almaması yine motivasyonumu olumsuz etkiler. (Ö20)

2) Öğrencilerin sizin motivasyonunuz üzerindeki etkileri nelerdir? sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Öğrencilerin öğretmen motivasyonu üzerindeki etkileri büyük önem taşır. Bu noktada öğretmenlerin % 55 i olumlu ve güdüleyici yönde öğrencilerin etki ettiğini söylemiştir. % 25 i olumsuz etmenler yaratacağından söz etmiştir. % 20 si ise öğrencilerin bu konuda nötr olduklarını dile getirmiştir. Öğretmenlerin bu soruya ilişkin dikkat çeken görüşlerine ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Çalışan, emek harcayan, istekli, gayretli öğrenciler motivasyonu olumlu etkilerken, isteksiz, çalışmayan öğrenciler motivasyonumu düşürür. (Ö22)

Branşım gereği (okul öncesi) insanların en saf duygulu ve masum halleri ile uğraştığım için öğrenciler

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner*

Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

benim motivasyon kaynağım.Onlar olmasa, onlardaki enerji olmasa ben zaten mesleki amacıma ulaşamam. Tabiki öğrencilerimizin efor sarfettiren, tükendim artık dedirten davranışları olabiliyor ama yine de olumlu bir değişiklik görmek her şeyin üstüne geçebiliyor.(Ö23)

Derse karşı istekli ve olumlu dönütlerin bu dönütler ders sonu tekrarları, sınavlar,yerel ve ulusal düzeydeki sınavlar olabilir. başarılı öğrencilerin bulunduğu bir sınıf öğretmen üzerinde olumlu yönde motivasyon sağlayacağı aşıkardır.

olumsuz etkileri ise işlenilen dersin amacına ulaşmadığı hissi öğretmen üzerinde olumsuz etkisi vardır, genel ahlak kuralları içersinde öncelikle saygısızlığın olması öğrenciler arasındaki derste ve ders dışındaki ilişkilerde iletişim sorunları motivasyonu olumsuz etkiler.(Ö24)

Öğrencimin mutlu ya da mutsuz olması benim motivasyonumu olumlu yada olumsuz etkilemektedir. Dersi dinliyorsa notunu alıyorsa arkadaşlarını rahatsız etmiyorsa benim motivasyonumu olumlu etkilemektedir.Dersi dinlememesi derse geç gelmeyi alışkanlık haline getirmesi, defter kitap getirmemesi not almaması verilen ödevi yapmaması motivasyonumu olumsuz etkilemektedir.(Ö60)

3)Size göre Okul müdür ve müdür yardımcısının sizin motivasyonundaki etkisi nasıldır? sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Okul müdür ve müdür yardımcılarının da motivasyon üzerinde etkisi vardır. Bu noktada öğretmenlerin % 85 idareden kaynaklı sorun yaşamadıkları için bunun motivasyona olumlu etki ettiğine değinmiştir. % 15 i ise kimi zaman motivasyon kaybına yol açtıklarını dile getirmiştir. . Öğretmenlerin bu soruya ilişkin dikkat çeken görüşlerine ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

İdarenin üzerimizdeki etkisi anlayışlı, alanına hakim, vizyonu olan ,idarecilerle çalışmak motivasyonumu fazlası ile etkiler.(Ö58)

Okul idaresinin baskıları keyfi istekleri tehdit varı üslupları motivasyonumu düşürüyor.Yaptığım etkinliklerin ve çabaların görülmemesi ve taktir edilmemeside motivasyonumu olumsuz etkiliyor.(Ö56)

Müdür ve müdür yardımcısının olumlu problemleri çözebilen olmaları motivasyon üzerinde çok büyük etkisi vardır.(Ö50)

Müdür ve müdür yardımcılarının öğretmene yaklaşım şekli olumlu ya da olumsuz etkiler.Karşılıklı anlayış içinde olmak,dinlemek,fikir alış verişi içinde olmak okul ortamına her zaman olumlu sonuçlar katar.(Ö35)

4) Okul çevresinin(ekonomik ve sosyo-kültürel)öğretmen motivasyon üzerindeki etkisi nasıldır? sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Okul çevresinin motivasyon üzerinde payının büyük olduğu, bu noktada öğretmenlerin % 60 ı çevrenin motivasyona etki ettiği üzerinde durmuştur. % 40 ı ise etki etmediğine değinmiştir. Öğretmenlerin bu soruya ilişkin dikkat çeken görüşlerine ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Okuyan, araştıran, sorgulayan ve ilgili veliler çocuklarıyla ve öğretmenle daha iyi ilişki içerisinde olduklarından motivasyonu artırır. Ancak ilgisiz, sorumsuz veli olumsuzluk aşılar.(Ö22)

Öğretmenin motivasyonunu, yapmak istediklerine engel oluşturacak dış etkenler olumsuz etkiler. Ekonomik yönden düşük bir okulda olmama rağmen velilerle o enerjiyi yakaladığımızda el birliği ile yine de güzel şeyler ortaya çıkarabiliyoruz. Sosyo-kültürel durum bazı durumlarda anlaşmazlıklara ve öğrenci öğrenmelerinde zorluklara sebebiyet verebiliyor; bu da motivasyonu etkileyebiliyor.(Ö23)

Öğrenci velilerimin yaptığım çalışmaların değerini bilmemesi olumsuz etkilerken çalışması ilgiyle takip edip değer verdiğini ifade etmeleri motivasyonunu artırır.(Ö30)

Okul çevresi de motivasyon açısından önemlidir. Ekonomik yönden istediğin kaynağı rahatça aldırabilirsin. Rahat bir şekilde test yardımcı kitap aldırabilirsin. Yardımcı kaynak derste öğretmeni de rahatlatmaktadır çünkü. Diğer türlü biri alıyor üç kişi alamıyor yardımcı kaynaktan ilerleyemiyorsun test çekertmek zorunda kalıyorsun o da zaman kaybına sebep olduğunu düşünüyorum. Sosyo kültürel faktör ise çok çok önemlidir. Eğitime değer veren öğretmene saygı duyan veliler her zaman moral kaynağıdır diğer türlü sana işini öğreten eğitimi önemsemeyen veli ise moral bozmaktan başka bişey yapmamaktadır.(Ö34)

5) Size göre öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen diğer etmenler nelerdir? sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

Öğretmen motivasyonunu etkileyen belli başlı diğer etmenlere ise daha çok ekonomik durumlar, sağlık, ailevi sorunlar olarak öğretmenler okul dışındaki durumlara dikkat çekerek yanıt vermiştir. Ancak bu etkiler çok fazla onları sarsmamıştır. Öğretmenlerin bu soruya ilişkin dikkat çeken görüşlerine ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Öğretmenin ekonomik olarak rahatlatmak motivasyonu artırır.(Ö39)

Maddi imkanlar, zümre arkadaşların ,okulun fiziksel şartları ve özel hayat.(Ö41)

Toplumdaki mesleki itibarın zedelenmesi ve ekonomik sıkıntılar motivasyonu etkilediğini düşünüyorum. (Ö26)

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre Tokat ilinde görev yapmakta olan öğretmenlerin uygulanan ankete vermiş oldukları veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Motivasyon okullarda öğretmenlerden öğrencilere ve idareye kadar geneli ilgilendiren bir durumdur. Bazı öğretmenler yönetimle olumsuz ilişkiler nedeniyle motivasyonları olumsuz etkilendiğini ileri sürmüştü de okul yöneticileri ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yönetimle yürütülen iyi ilişkilerin motivasyon düzeylerini olumlu yönde etkilediği görüşüne sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin velilerle ilişkilerinde zaman zaman ilgisizliklerle karşılaştığı, veli tutum ve davranışlarının değişken olduğu böyle durumlarda motivasyonun olumsuz etkilendiği,veliler ile işbirliği yapmanın, olumlu ilişkilerin,güzel iletişimin öğretmenlerin motivasyonunu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin motivasyonunu okulun fiziki şartlarının yeterli olması halinde olumlu etkilendiği fakat yetersizliği halinde de olumsuz etkilendiği, Fiziksel imkânlarının yetersizliğinin eğitim öğretimin istenilen şekilde yapılmasını olumsuz etkilediği öğretmen başta olmak üzere veli ve öğrenci için de sorun yaratabildiği için motivasyonu doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıfta öğretmenin mesleki performansının yüksek olabilmesi için; sınıfların fazla kalabalık olmaması,gerekli teknolojik donanıma sahip olunması, fotokopi, ısınma, temizlik personeli, güvenlik elemanının olmasının gerekli olduğu ortak söylenen yanıtlardır. Ferah, temiz,güvenlikli bir ortamda çalışmak motivasyonun artırıcı bir etken olduğu ifade edilmiştir

Öğretmenlerin motivasyonlarını meslektaşlarının olumlu, olumsuz ya da değişken olarak etkilediği görülmüştür. Mesleki etkinin pozitif yönde olması mesleki dayanışma, yardımlaşma ve işbirliği sağlama motivasyonu olumlu etkileyen faktörlerdir sonucuna ulaşılmıştır.

Bazı öğretmenin mevzuatın yetersiz olması, belirsizliklerin olması ve mevzuatta boşlukların

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner*

Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

bulunmasından dolayı sorun yaşamaları nedeniyle motivasyonlarının olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin bir çoğu çalışma motivasyonunu yüksek tutabilmek için ekonomik olarak yeterli seviyede olmaları gerektiğini belirtmiştir. Maaşların günümüz şartlarında yetersiz oluşu temel ihtiyaçların karşılanmasını zorlaştırması mesleki motivasyonu azaltmakta olduğu ortak görüş olarak görülmektedir. Maaş yetersizliği öğretmenlerin motivasyonu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin bir çoğu her ne şart ve koşulda olursa olsun mesleğini severek yaptığını belirtmiştir. Gelecek nesillerin şekillenmesinde katkısının olmasının öğretmenliği diğer mesleklerden ayıran en önemli fark olduğunu ifade etmişlerdir. Dersinden çıktığında vicdanın rahat olması, bir çocuğun hayatına dokunduğunu bilmenin verdiği mutluluğu hiçbir durumla karşılaştıramayacağını belirtmişlerdir. Bu mesleğin sevilmeden yapılamayacağını ifade etmişlerdir.

Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

Motivasyon düzeyinin eğitim-öğretim etkinlikleri sürecinde oldukça etkili olduğu bilgisinden yola çıkılarak öğretmenlerinin motivasyon düzeylerinin yüksek düzeyde tutulması durumunda daha aktif ve verimli işler ortaya koyabileceği bir gerçektir. Bu anlamda çalışma sonuçlarında elde edilen verimler yorumlandığında ;

- Okul ve kurumlarının fiziksel eksiklikleri tamamlanabilir.
- Öğretmenlerinin motivasyon düzeylerini olumlu yönde etkileyebilecek iyileştirmeler, davranışlar, stratejiler geliştirilebilir.
- Olumlu okul iklimi oluşturmak için öğretim faaliyetleri dışında etkinlikler planlanabilir.
- Okullarda motivasyonu artırıcı ortamlar oluşturmak için güven veren, güçlü, lider özelliklere sahip kişilerin belirli eğitimlerden geçirilerek idareci olmaları sağlanabilir.
- Araştırmaya daha fazla öğretmen dâhil edilerek daha geniş kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

Kaynakça

- Abdullah Sürücü, A. Ü. (2018). Öğrenci Motivasyonunu Artıran ve Azaltan Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 255-295.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 344-360.
- Betül Düzenli Çil, E. A. (2022). Öğrenme Analitikleri ve Motivasyon Üzerine Bir İçerik Analizi Çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(53), 409-426.
- Burcu Yavuz, K. Y. (2018). Öğretmenlerin İş Motivasyonu Kaynakları: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Özgün Araştırma Makalesi*, 9(3), 408-433.
- Cennet Demir, E. D. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Motivasyonları ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 1-12.
- Ergül, H. F. (2005). Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 67-79.
- Esra Karabağ, E. K. (2021). Öğretmen Mesleki Motivasyonu Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması: Çevrimiçi ve Kâğıt Kalem Uygulamalarının Karşılaştırılması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(51), 479-498.
- Esra Köse, A. T. (2018). Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Faktörlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(48), 255-277.
- Gencer, M. (2022). Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Motivasyonlarına Etki Eden Davranışları: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 27-43.
- Kılıç, Y. (2021). Kamu ve Özel Okul Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Araştırma Makalesi*, 10(1), 1-22.
- Köse, M. F. (2022). Okul Dışında Çalışan Öğretmenlerde Mesleki Motivasyon: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Üzerine Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 60-75.
- Mecbure Aslan, S. D. (2020). Dışsal Motivasyon İçsel Motivasyon ve Performans Etkileşimine Kuramsal Bir Bakış. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 291-301.
- Melek Şener, N. C. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Veren Öğretmenlerin Okul Yöneticileri ile İlişkilerinden Kaynaklı Motivasyon Düzeyleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 21-37.
- Muhammet Yılmaz, Ö. A. (2013). Öğretmen Motivasyonunun Artırılmasında “ÖNKAS” Ödül Sistemi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 292-311.
- Samih Bayrakçeken, Ö. O. (2021). Motivasyon Kuramları Çerçevesinde Öğrencilerin Öğrenme Motivasyonlarının Arttırılması: Bir Derleme Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 677-698.
- Samih Bayrakçelen, O. B. (2021). Motivasyon ve Başarı: Öz Belirleme Kuramı Temelinde Öğrenciler Öğrenmeye Nasıl Motive Edilebilir? *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(66), 482-505.
- Sinan Ünsar, A. İ. (2010). Çalışma Hayatında Motivasyon ve Kişiyi Motive Eden Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 248-262.
- Soner Doğan, O. K. (2012). Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmen Motivasyonuna İlişkin Algı ve Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-17.
- Soner Doğan, O. K. (2017). Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmen Motivasyonuna İlişkin Algı ve Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 1-18.
- Şükrü Ada, D. A. (2013). Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 151-166.
- Yılmaz, S. (2017). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Motivasyon Stratejilerine İlişkin Beklentiler. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 6(17), 439-473.
- Yurt, E. (2022). Türkiye’de Akademik Motivasyon Konusunda Yapılan Araştırmaların İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 95-112.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaymak, M. Eğitim Kurumlarında Mekânsal ve Çevresel Koşulların Öğreten Motivasyonuna Etkisi, *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 3 (3), Eylül, 2025, 172-186.

EXTENDED ABSTRACT

This study investigates the relationship between spatial and environmental conditions within educational institutions and teacher motivation, aiming to offer a comprehensive analysis that not only identifies the determining factors but also contextualizes them within the broader literature of educational geography and organizational psychology. Teacher motivation has long been recognized as a multi-layered construct shaped by both internal psychological dispositions and external situational factors. However, this research asserts that environmental and spatial contexts within schools exert a direct and often underestimated influence on motivation, thereby affecting the quality of teaching and the overall educational process. The research was carried out during the 2022–2023 academic year in the central district of Tokat province, involving a carefully selected sample of 60 teachers from preschool, primary, lower secondary, and upper secondary levels.

The theoretical framework of the study is grounded in the recognition that motivation is not merely an individualistic phenomenon but is embedded within social, cultural, and institutional contexts. From this perspective, motivation can be understood as the outcome of an interaction between personal aspirations and structural conditions. Teachers, who operate at the intersection of policy directives, administrative expectations, peer collaboration, parental involvement, and student behavior, embody the complexity of motivational processes in education.

The findings reveal that teacher motivation is predominantly shaped by five interrelated factors: the socio-economic environment of the school, the leadership style of administrators, collegial relationships among teachers, student behaviors, and the adequacy of physical facilities. Teachers frequently emphasized that a supportive and participatory school climate enhances their willingness to engage in pedagogical innovation and sustain professional commitment. Conversely, negative experiences with bureaucratic overload, insufficient infrastructure, lack of recognition, or strained communication with parents were cited as significant demotivating elements.

The role of school leadership emerged as particularly decisive in shaping motivational climates. Teachers repeatedly noted that principals and vice principals who demonstrated visionary leadership, fairness, and openness to collaboration had a profound positive effect on morale. Leadership practices that prioritize transparent communication, recognition of teacher efforts, and empowerment of staff were associated with heightened motivation and stronger professional identification.

Peer relationships among teachers also stood out as a vital component of motivational dynamics. Collegial solidarity, sharing of pedagogical practices, and mutual support in coping with classroom challenges were frequently cited as sources of motivation. Conversely, interpersonal conflicts, lack of collaboration, or professional isolation were found to erode enthusiasm and hinder the collective spirit necessary for sustaining educational innovation. In this regard, the research highlights the importance of cultivating professional learning communities that can foster motivation through shared reflection and cooperative problem-solving. This emphasis aligns with broader educational literature that associates collegial cultures with enhanced teacher retention and effectiveness. Student behavior, as expected, was another prominent factor shaping motivation. Teachers consistently described motivated, curious, and engaged students as their primary source of inspiration and job satisfaction. Positive student outcomes and recognition of progress were frequently mentioned as moments that reinforced teachers' professional identity and justified their efforts.

The physical environment of schools, including infrastructural adequacy, classroom density, technological facilities, and general cleanliness and safety, was also found to be central to motivational experiences. Teachers expressed that working in well-equipped, clean, and safe environments contributes to professional pride and energy, whereas inadequate facilities, overcrowded classrooms, and resource shortages lead to frustration and diminished motivation. This dimension demonstrates the spatial embeddedness of motivation, highlighting how physical infrastructures act not merely as neutral backdrops but as active agents that shape psychological dispositions and work attitudes. From a methodological perspective, the study's reliance on semi-structured interviews enabled the researchers to capture nuanced insights into how teachers themselves articulate the links between motivation and environmental conditions. The analysis employed descriptive techniques that allowed for categorizing themes while preserving the richness of participants' narratives.

The study contributes to the literature on educational geography by explicitly integrating spatial and environmental factors into the analysis of teacher motivation. Whereas much of the existing scholarship on motivation focuses on psychological theories or organizational frameworks, this research foregrounds the geographical and environmental embeddedness of motivation, thereby broadening the conceptual landscape. By doing so, it not only advances academic debates but also offers practical implications for policymakers and educational administrators.

The implications of this research are manifold. For policymakers, the study underscores the necessity of addressing structural inequalities across schools by allocating resources more equitably, ensuring infrastructural adequacy, and supporting schools in disadvantaged areas to prevent motivational disparities among teachers. For school administrators, the findings highlight the significance of cultivating positive school climates through supportive leadership, effective communication, and recognition of teacher contributions. For teachers themselves, the study reinforces the importance of collegial collaboration and continuous professional development as strategies for sustaining motivation amidst structural challenges. Moreover, the research points to the need for fostering constructive partnerships between schools and parents, as parental support was consistently identified as a key factor in either enhancing or undermining teacher motivation. In conclusion, this study demonstrates that teacher motivation cannot be fully understood without considering the spatial and environmental conditions of educational institutions. Motivation is revealed not as an isolated psychological trait but as a relational and contextual phenomenon shaped by socio-economic environments, leadership practices, collegial dynamics, student behaviors, and infrastructural adequacy. By situating motivation within the framework of educational geography, the study provides both theoretical enrichment and practical guidance for developing holistic strategies to enhance teacher motivation.

Ek bilgiler

Çıkar çatışması bilgisi: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek bilgisi: Bu araştırmada herhangi bir destek alınmamıştır.

Etik onay bilgisi: Bu araştırmada etik onay gerekli görülmemiştir.

Katkı oranı bilgisi: Katkı oranı tüm yazarlara eşit olarak dağıtılmıştır.